УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ГІПЕРКОНКУРЕНЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

***Л.М. Баценко**, канд. екон. наук, доцент*
Сумський національний аграрний університет
***Р.В. Галенін**, канд. екон. наук*
Сумський державний університет

Інтеграція України у світове економічне співтовариство супроводжується посиленням конкурентної боротьби. Зміни,що відбуваються в економічних умовах господарювання, пов'язані з ринковою трансформацією економіки, визначають необхідність вдосконалення системи управління розвитком суб'єктів господарювання. Проблеми створення дієвого механізму управління цим процесом для набуття додаткових стратегічних конкурентних переваг потребують вирішення вже негайно.

Узагальнюючи різні думки, під «розвитком суб'єктів підприємництва розуміємо закономірні процеси, які ведуть до змін напрямів діяльності, збільшення потенціалу суб'єктів підприємництва, змін організаційної структури, поліпшення якості послуг і рівня задоволення потреб споживачів для набуття ними стратегічних конкурентних переваг.

Як визначають експерти з МВФ, глобалізація – це процес наростаючої економічної взаємозалежності країн усього світу в результаті зростаючого обсягу та різноманітності транскордонних переміщень товарів, послуг, міжнародних потоків капіталу, людей, а також завдяки більш швидкій та широкій дифузії технологій. За допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій суб'єкти господарювання повинні бути здатні в короткий термін акумулювати і обробляти масиви економічної інформації, що дасть змогу приймати ефективні підприємницькі рішення [3].

В умовах глобалізації та формування економіки знань виникає нове явище – «гіперконкуренція» – стан, коли швидкість зміни правил гри настільки висока, що лише найбільш адаптивні, швидкі та «кмітливі» організації можуть вижити у конкурентній боротьбі.

На думку ряду економістів, більшість підприємств в даний час рухається від ринків з помірною конкуренцією до ринків з гіперконкуренцією. В першу чергу, це ринки високотехнологічних галузей виробництва, таких, як комп'ютери, мобільні телефони, мікропроцесори, телекомунікації, програмні продукти, на яких безперервно зростає кількість глобально діючих споживачів та збутових посередників.

Швейцарський професор Манфред Брун виділяє наступні відмітні ознаки гіперконкуренції:

– по-перше, гіперконкуренція охоплює декілька областей одночасно, найважливішими з яких є витрати, якість, терміни, «ноу-хау», створення ринкових бар'єрів, зміцнення фінансового становища. В умовах гіперконкуренції менеджмент не може зосереджувати зусилля лише на одному з конкурентних параметрів, всіх їх необхідно враховувати одночасно.

– по-друге, підприємства повинні брати до уваги багатоаспектний характер гіперконкуренції. Вона може протікати на різних рівнях – на товарних ринках; в області ресурсів; між різними підприємницькими концепціями; в складі об'єднання підприємств.

– третьою ознакою гіперконкуренції слід назвати динамізм розвитку ринку. Позиції конкурентів і розстановка сил змінюються з наростаючою швидкістю. Динаміка ринку відбивається в безперервному проникненні нових і відхід з ринку старих конкурентів, появі нових видів послуг. Прогнозувати ситуації все важче і проблематичніше, терміни прогнозів стають коротшими.

– нарешті, ознакою гіперконкуренції є зростаюча агресивність учасників ринкового суперництва. Поведінка підприємств стає менш миролюбним. Ведуться прямі атаки для ослаблення конкурентів, причому з порушенням правових установок. Мета подібної агресії полягає в порушенні рівноваги в розкладці сил конкурентів [1].

Погоджуючись з професором, хотілось би додати ще одну не менш важливу ознаку гіперконкуренції, яка полягає в тому, що даному явищу характерна не лише інтенсифікація конкурентної боротьби, але й ускладнення механізму формування та використання конкурентних переваг.

Конкурентна перевага – це надання споживачеві однакового, в порівнянні з конкурентами, рівня споживної вартості за нижчою ціною або надання вищої, в порівнянні з конкурентами, споживної вартості, яка виправдовує вищу ціну. Проте, кожне підприємство бажає отримувати прибутки та надприбутки, що змушує суб'єкти господарювання до пошуку стратегічних конкурентних переваг. Особливість їх полягає в тому, що вони мають високий потенціал розвитку.

Стратегічні конкурентні переваги здатні забезпечити динамічний характер розвитку підприємства. Найбільш надійними та утримуваними тривалий час є конкурентні переваги в області нематеріальних активів, які полягають в наявності запатентованої технології, унікальних товарів і послуг, позитивної репутації, налагоджених каналів збуту тощо. Для досягнення таких переваг необхідне проведення науково-дослідних робіт, інтенсивні капіталовкладення в виробничі потужності, маркетингові дослідження, навчання та розвиток працівників та ін. Як показує досвід успішних підприємств, які швидко розвиваються, витрати на формування нематеріальних стратегічних конкурентних переваг не завжди бувають значними, а результати їх використання – високоефективними та термін освоєння – незначний. Нові технології, зростаюча конкуренція, швидке прийняття стратегічних рішень вимагають кваліфікованих управлінців. Сьогодні інтенсивно розвиваються інноваційні технології. Потрібними стають ІТ-фахівців: талановиті, креативні, здатні мислити системно і швидко досягати потрібних результатів. Для управлінців стає актуальною проблема перетворення інформації в конкурентну перевагу.

З огляду на посилення світових глобалізаційних процесів, конкурентні переваги суб'єктів господарювання відіграють важливу роль у збереженні існуючих та завоюванні нових ринкових позицій із урахуванням наявних умов функціонування ринкового середовища.

Суб'єкти господарювання завдяки поширенню глобалізаційних процесів, при здійсненні фінансово-господарської діяльності вже не обмежуються виключно кордонами власної держави, відтак перед урядами та конкурентними відомствами країн задля координації їх діяльності постає необхідність у міжнародній співпраці в напрямі захисту та підтримки конкурентних відносин.

Розглядаючи вдосконалення механізму регулювання конкурентного середовища, фахівці рекомендують: «а) узгодити між собою нові Цивільний та Господарський кодекси України; б) сформувати Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; в) запровадити прозорі механізми надання державної підтримки підприємцям та інститути для її моніторингу і оцінки; г) удосконалити нормативно-правову базу; процедури надання дозволів на узгоджені дії, концентрацію СГ центральними органами виконавчої влади, що були заборонені АМКУ» [2].

Управління розвитком суб'єктів господарювання в умовах гіперконкуренції та глобалізації має ґрунтуватися на принципах системності в розробці методів управління, гнучкості та адаптації до зовнішніх впливів, багатофункціональності, орієнтації на цінності та пріоритет інтересів споживачів, ефективності системи. Системність у розробці механізму управління передбачає врахування всіх передумов, обмежень та елементів розвитку суб'єктів підприємництва. Причому кожен з елементів повинен розглядатися не сам по собі, а у взаємодії з іншими елементами. Рішення підзадач має відбуватися за умови забезпечення інтеграційних аспектів функціонування всієї системи. Для виконання цієї вимоги необхідний єдиний ідеологічний та організаційний план проектування, який зв'язує всі фази в цілому, що може бути забезпечено тільки системним підходом. У той же час різноманіття і складність зовнішнього середовища обумовлюють неможливість або практичну недоцільність повного обліку всіх параметрів системи.

Запорукою виробничо-фінансового успіху в умовах гіперконкуренції та глобалізації економічної діяльності та посилення міжнародної конкуренції вважається виробництво якісних товарів та надання якісних послуг за світовими стандартами. Іншими інструментами підвищення конкурентоспроможності та вдосконаленням управлінням розвитку суб'єктів господарювання є зниження виробничих витрат та собівартості продукції та високоякісне обслуговування споживача. Проте, для того, щоб перетворити свої сильні сторони у виробництві, маркетингово-збутовій діяльності,науково-дослідній роботі, інноваційній роботі та інші на конкурентні переваги економічний суб'єкт повинен сконцентрувати максимальний обсяг своїх виробничо-фінансових ресурсів на певному виді діяльності, досягнути високого рівня спеціалізації.

Перелік посилань:

1. Брун Манфред Гиперконкуренция: характерные особенности, движущие силы и управление [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://vasilievaa.narod.ru/ptpu

2. Савчук В. С. Механізми державного управління в сфері захисту економічної конкуренції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 25.00.02 «Механізми державного управління» / Савчук В. С.– Львів, 2006. – С. 16.

3. Obstfeld M. Globalization, Macroeconomic Performance, and the Exchange Rates of Emerging Economies / M. Obstfeld //Monetary and Economic Studies (Bank of Japan). – December 2004. – 128 p.